

MONS. ALGIRDAS JUREVIČIUS

PASAULIETINIŲ IR HIERARCHINIŲ TARNYSČIŲ SANKIRTA LIETUVOS PAVYZDŽIU

Dvasininkų ir pasauliečių santykiai Bažnyčioje yra bene labiausiai diskutuojama tema, Vatikano II Susirinkime įgavusi naują postūmį. Šiame straipsnyje norima dar kartą į tai pažvelgti, turint mintyje specifinę Katalikų Bažnyčios padėtį Lietuvoje.

Nuo seno Katalikų Bažnyčioje yra skiriami du luomai: pasauliečiai ir dvasininkai. Kai kuriuose šaltiniuose linkstama vienuolius priskirti atskiram luomui¹, tačiau nereikia pamiršti, kad yra vienuolių, priėmusių Šventimų sakramentą, taip pat pasišventusių Dievui vienuoliniais įžadais be Šventimų sakramento. Tad belieka pripažinti esant du „luomus“, nors pati „luomo“ sąvoka, iš viduramžių atėjusi į mūsų žodyną, čia nėra visiškai tinkama, nes Bažnyčia nėra susisluoksniavusių „luomų visuomenė“, bet vientisa Dievo tauta.

Dogminė konstitucija apie Bažnyčią „Lumen gentium“ apibūdina pasauliečių bei dvasininkų savitumus, nepamiršdama paminėti, jog pasauliečių pasiuntinybė Bažnyčioje kyla iš Krikšto bei Sutvirtinimo sakramentų, o dvasininkų tarnystės pareigos Bažnyčioje kyla iš Šventimų sakramento. Štai kaip konstitucija aprašo pasauliečių bei dvasininkų „darbo“ vietą: „Pasauliečius skirianti ypatybė yra jų pasaulietinis pobūdis. <...> Dievas juos ten šaukia, idant pagal Evangelijos dvasią atlikdami skirtingas pareigas jie lyg koks raugas prisidėtų prie pasaulio pašventinimo tarsi iš vidaus ir, šitaip spinduliuodami pirmiausia savo gyvenimo liudijimu, tikėjimu, viltimi ir meile, kitiems atskleistų Kristų“². Kaip matome iš šios citatos, pasauliečių raiškos vieta yra pasaulis, t. y. ta terpė, kurioje jie gyvena, dirba, ilsisi, praleidžia laisvalaikį. Iš viso šito kyla

¹ Plg.: LG 31.

² LG 31.

pasauliečių apaštalavimas, nes „pats krikščioniškasis pašaukimas yra ir pašaukimas apaštalavimui“³.

Nors dvasininkai ir nėra visiškai atsitolinę nuo pasaulio, tačiau „dėl savo ypatingo pašaukimo svarbiausia ir pirmiausia jie skirti šventajai tarnybai“⁴. Gali atrodyti, kad svarbiausia dvasininko pareiga yra vadovauti Liturgijos šventimui, tačiau pastaruoju metu Bažnyčia ypač akcentuoja ne tiek kunigo aktyvumą, kiek pačią kunigišką būtį, iš kurios plaukia ir kunigo veikimas. Ne ką mažiau Bažnyčiai yra svarbūs ir Kristų tikintys pasauliečiai. Katalikų teologijai gerai žinomas ir „pasauliečių apaštalavimo“ sąvoka, tačiau trūksta termino nusakyti tam apaštalavimui, kurį atlieka dvasininkai. Tad visą dvasininkų veiklą, ypač kylančią iš Šventimų sakramento, pavadinkime „hierarchiniu apaštalavimu“⁵.

Gali susidaryti įspūdis, jog skirtumas tarp pasaulietinio ir hierarchinio apaštalavimo yra gan ryškus, tačiau nedarykime skubotų išvadų, nes vienas apaštalavimas, nesiejamas su kitu apaštalavimu, atrodo lyg savaime išbaigtas ir tobulai skaidrus. O kaip atrodo dvasininkų ir pasauliečių bendradarbiavimas bažnytinės misijos vienovėje? Kaip pradingsta ribos ir sutampa kompetencija, kaip kyla grėsmė kiekvieno luomo tapatumui? – Į šiuos klausimus atsakymų ieškokime toliau.

Dvasininkų ir pasauliečių apaštalavimų sankirtos. Po Vatikano II Susirinkimo Vakarų pasaulis pastebėjo neįprastą slinktį: dvasininkai, susižavėję sekuliarizmo idėjomis, ėmė „pasaulėti“, o pasauliečiai, atradę savo ypatingą pašaukimą Bažnyčioje, pradėjo aktyviai veržtis į hierarchinio apaštalavimo sritis. Dvasininkų pasaulėjimas pasireiškia vengimu vilkėti dvasininko drabužiais, liturginių taisyklių nepaisymu, šou elementų diegimu liturgijoje ir tiesiog balansavimu ant dvasininkų luomo išlikimo ribos.

Mažėjant dvasininkų skaičiui susivokta, kad kai kurias hierarchinio apaštalavimo sritis būtų galima pavesti pasauliečiams. Apie tai kalba dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo: „hierarchija pasauliečiams paveda kai kuriuos artimiau su ganytojų pareigomis susijusius darbus, pvz., krikščioniškojo mokymo dėstymą, tam tikrus liturginius veiksmus bei

³ AA 2.

⁴ LG 31.

⁵ „Hierarchinio apaštalavimo“ sąvokai atsirasti pagrindą davė dvasininkų įvardijimas ne tik „tarnaujančiąja“, bet ir „hierarchine kunigyste“ (plg.: LG 10).

pastoracijos uždavinius“⁶. Čia išvardytos trys hierarchiniam apaštalavimui priklausančios, bet nebūtinai Šventimų reikalingos sritys, kurias specialiu įpareigojimu galėtų atlikti ir pasauliečiai: katechezė, liturgija ir pastoracija. Kanoninio siuntimo (*missio canonica*) suteikimas pasauliečiams rodo, jog jie peržengia įprastas savo veikimo kompetencijos ribas ir, bendradarbiaudami su dvasininkais, vykdo hierarchinį apaštalavimą⁷. Tiesa, hierarchinių užduočių vykdymas nepaverčia pasauliečio dvasininku⁸, bet pamažu susiformuoja naujas „luomas“ – pasauliečiai, dalyvaujantys hierarchiniame apaštalavime. Tokių „superpasauliečių“ Bažnyčioje nuolat daugėja, tačiau jų neaiškus statusas sukelia įtarumo tiek pasauliečiams, tiek dvasininkams.

Karlas Rahneris⁹, svarstydamas šį klausimą, sako: jeigu „pasaulietis“ dalyvauja tarnybinėje kunigystėje (t. y. hierarchiniame apaštalavime), jo negalime vadinti „pasauliečiu“. Kai Bažnyčia pasikviečia pasauliečius ir suteikia jiems dalį hierarchiniame apaštalavime, ji ištraukia juos iš pasaulio ir savitu būdu padaro priklausančius dvasininkijai (*clerus*)¹⁰. Pasauliečio sąvoka jau nebetinka apibūdinti tam, kuris atlieka hierarchinį apaštalavimą. Rahneriui pasaulietis yra tas krikščionis, kuris lieka apaštalauti pasaulyje, t. y. krikščioniškai gyvena ir visose savo gyvenimo srityse skleidžia krikščionybę ne dėl to, kad jį Bažnyčia „įdarbino“ tai atlikti, bet grynai iš vidinės Evangelija persmelktos paskatos¹¹. Gali atrodyti, kad Rahneris kvestionuoja Bažnyčioje vartojamas „pasauliečio“ ir „dvasininko“ definicijas, tačiau iš tikrųjų garsusis teologas šiais pamąstymais bando užpildyti pasauliečių apaštalavimo teologijos spragas ir nurodyti pavojus pasauliečiams prarasti esminius savo luomo bruožus.

⁶ AA 24.

⁷ Plg.: „Šventojo Sosto ir Lietuvos Respublikos sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje“, in: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/AS-LR-sutartis-svietimas.html.

⁸ Plg.: Jonas Paulius II, „Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici* (1988 m. gruodžio 30 d.)“, Nr. 23, in: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html.

⁹ Plg.: Karl Rahner, „Über das Laienapostolat“, in: Karl Rahner, *Schriften zur Theologie*, Bd. II, Einsiedeln–Zürich–Köln, 1961, p. 339–373.

¹⁰ *Ibid.*, p. 340.

¹¹ *Ibid.*, p. 351.

Negalime sakyti, kad oficialioji Bažnyčia praleido negirdomis minėtas Rahnerio teologines išvalgas. Bažnyčia tvirtina, kad pasauliečiai gali atlikti „kai kurias funkcijas, pavaduodami ganytoją“¹², o tai reiškia, kad pasauliečių veikla yra „pavaduojamojo pobūdžio, laikina ir susijusi su dvasininkų stygiumi“, todėl laikytina išimtimi, bet ne taisykle¹³. Bažnyčia įsitikinusi, kad pasauliečiams hierarchiniame apaštalavime pavedamos pareigos (*officia*) bei užduotys (*munera*) labiau dera dvasininkams, todėl pasauliečių pasitelkimas nepaprastomis sakralinių tarnautojų stygiaus ar nebuvimo situacijomis, negali tapti įprastiniu bei normaliu dalyku¹⁴.

Paprastai kalbant, pasauliečių dalyvavimas hierarchiniame apaštalavime reiškia sėdėjimą ne savose rogėse, iš kurių kiekvienu metu gali būti išstumtas. Kaip klostosi pasauliečių ir dvasininkų bendradarbiavimo santykiai Lietuvoje, mums padės suprasti tų santykių aptarimas.

Sąvokų prasmės atkūrimas. Prieš pradėdant kalbėti apie dvasininkus (*clerici*) bei pasauliečius (*laici*)¹⁵, reikia pasakyti, jog Lietuvoje šios sąvokos vartojamos iškreipiant prasmę.

Anksčiau tik įstojęs į seminariją jaunuolis būdavo priimamas į dvasininkų luomą tonzūros apeigomis ir tapdavo klieriku. Titulas „klierikas“ reiškia priklausantis dvasininkų luomui. Į šį luomą būdavo įvesdinama, kaip minėta, tonzūros apeigomis: jaunuoliui būdavo iškerpamas plaukų kuokštelis nuo viršugalvio¹⁶. Ankstesniame Kanonų teisės kodekse randame tokį paaiškinimą: „Qui divinis ministeriis per primam saltem tonsuram mancipati sunt, clerici dicuntur“ (kam dieviškosios tarnystės yra perduotos pirmąją tonzūra, tie vadinami klierikais)¹⁷. Galima suprasti, kodėl kunigų seminarijų auklėtiniai yra vadinami klierikais, tačiau per

¹² Jonas Paulius II, „Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici* (1988 m. gruodžio 30 d.)“, Nr. 23, in: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html.

¹³ Plg.: Šventojo Sosto instrukcija „Kai kuriais tikinčiųjų pasauliečių bendradarbiavimo kunigų tarnyboje klausimais“, 4, *Bažnyčios žinios*, Nr. 19, 1998, p. 12–22.

¹⁴ Plg.: Jonas Paulius II, Kalba simpoziume „Tikinčiųjų pasauliečių bendradarbiavimas kunigų tarnyboje“ (1994 04 22), Nr. 3, *L'Osservatore Romano*, 1994 04 23.

¹⁵ Plg.: Kan. 207, § 1, in: CIC, 1987.

¹⁶ Plg.: Berger Rupert, *Mały słownik liturgiczny*, Poznań, 1990, p. 164.

¹⁷ Kan 108, § 1, in: CIC, 1917.

pastaruosius keturiasdešimt metų Bažnyčioje įvyko labai reikšmingų poslinkių, kurie kol kas bent jau šioje srityje dar nepasiekė Lietuvos. Visų pirma prisimintinas popiežiaus Pauliaus VI 1972 m. įvykdytas Bažnyčios tarnysčių pertvarkymas, tada ir buvo nutiesta ryški takoskyra tarp pasauliečių ir dvasininkų. Popiežius panaikino tonzūros apeigas ir deklaravo, kad *dvasininku* (t. y. *klieriku*) tampama tik priėmus diakono šventimus: „Prima tonsura non amplius confertur; ingressus vero in statum clericalem cum Diaconatu coniungitur“ (pirmoji tonzūra toliau tenebus teikiama, o įžengimas į dvasininkų luomą susiejamas su diaconatu)¹⁸. Naujoji tvarka buvo įtvirtinta skelbiant naująjį Kanonų teisės kodeksą: „Per receptum diaconatum aliquis fit clericus“ (priimdamas diakono šventimus asmuo tampa klieriku)¹⁹. Remiantis šiais Bažnyčios potvarkiais, *klieriku* (t. y. *dvasininku*) gali būti vadinami tik vyskupas, kunigas ir diakonas, o vadinti seminarijų studentus *klierikais* yra tiesiog dogminis nesuspatingas.

Bažnyčios pakviestų pasauliečių padėties apžvalga. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Bažnyčia ėmėsi aktyviai apaštalauti įvairiose srityse, kurių nepajėgė aprėpti pašventintieji Bažnyčios tarnautojai – dvasininkai. Kai kurioms tarnystėms atlikti buvo pasitelkti pasauliečiai. Apžvelgsime kai kurias profesines pasauliečių, dalyvaujančių hierarchiniame apaštalaime, grupes.

1. *Tikybės mokytojai.* Jie Bažnyčios vardu vykdo religinį ugdymą mokykloje, gavę iš vyskupo kanoninę siuntimą. Pagal Šventojo Sosto ir Lietuvos Respublikos sutartį tikybės mokytojai turi tokias pačias teises ir pareigas, kaip ir kitų dalykų mokytojai²⁰, tačiau įdėmiau pažvelgus į tikybės mokytojus kaip profesinę grupę, jų darbe – tarnystėje komplikuoatą situaciją sukuria dviguba priklausomybė – tiek nuo mokyklos kaip darbdavio, tiek nuo Bažnyčios kaip pasiuntinybės teikėjos. Toks tarnavimas „dviem šeimininkams“ tikybės mokytojus įstumia į nepavydėtiną padėtį: jų darbo specifiška skiriasi nuo kitų specialybių mokytojų ne tiek tuo, kad tikyba

¹⁸ Paul PP.VI, „Litterae apostolicae Motu proprio datae *Ministeria quaedam*“, in: AAS, 64, 1972, p. 529–534.

¹⁹ Kan. 266 § 1, in: CIC, 1983.

²⁰ Plg.: „Šventojo Sosto ir Lietuvos Respublikos sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje“, str. 3, in: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/AS-LR-sutartis-svietimas.html.

paprastai nėra vertinama pažymiais, bet ypač tuo, kad jų darbo santykiai yra daug menčiau apsaugoti, negu kitų mokytojų. Įsivaizduokime situaciją, jeigu patys parapijos kunigai dėstyti tikybą mokykloje vietoj tikybos mokytojų. Žvelgiant iš Bažnyčios pozicijos, pirmenybė būtų suteikta dvasininkams, o ne pasauliečiams, nes tikybos dėstymas priklauso pirmučiausia hierarchiniam apaštalavimui.

2. *Katechetai* – sakramentinės katechezės vykdytojai parapijoje yra ypač susiję su vietos ganytoju, kuris siunčia juos vykdyti katechezės įvairiose amžiaus grupėse. Tokios pasauliečių tarnystės nereikėjo tol, kol buvo pakankamai kunigų, tačiau jų skaičiui mažėjant, tikėjimo perteikimo tarnystei pasitelkiami pasauliečiai. Kadangi Bažnyčia Lietuvoje iki šiol neturi sukūrusi vieno savifinansavimo modelio, katechetai šią tarnystę dažniausiai atlieka iš pasišventimo arba už labai menką atlyginimą. Dažnai tarp parapijos bei katecheto net nėra sudaromos darbo santykius reglamentuojančios sutartys, o pasauliečių pasitelkimas katechezei yra tarpusavio susitarimo bei pasitikėjimo reikalas.

3. *Teologai* – dvasininkai bei pasauliečiai, nuosekliai aiškinantys Dievo apsiareiškimą istorijoje. Kodėl pasauliečių vieta teologijos moksle yra išskirtinė, suprasime tik tuomet, kai pažvelgsime į skirtingais istorijos tarpsniais gyvavusias tendencijas. Juk ilgą laiką teologijos mokslas buvo plėtojamas vienuolynuose, kurie garsėjo ne tik savo bibliotekomis, bet ir teologinėmis mokyklomis bei teologinių sistemų kūrimu ir puoselėjimu. Teologijos mokslas buvo vos ne išskirtinė vienuolių privilegija, tuo tarpu sielovadoje dirbantiems kunigams teologijos studijos nebuvo privalomos. Atsižvelgdamas į tai, kad eiliniai dvasininkai buvo menkai teologiškai išprusę, Tridento Visuotinis Susirinkimas 1563 m. nusprendė įkurti seminarijas kunigams rengti²¹. Seminarijose buvo dėstomos teologijos disciplinos, todėl teologijos mokslas tapo vienuolių bei dvasininkų studijų sritimi. Tik nuo XX a. pradžios teologijos studijos tampa prieinamos pasauliečiams, kurie aktyviai įsitraukia į šį mokslą ir suteikia teologijai naujų akcentų²². Lietuvoje šį fenomeną turime tik nuo nepriklausomybės atkūrimo, kai į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą iš Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos buvo perkeltas Katalikų teologijos fakultetas

²¹ Plg.: Sessio XXIII, Can. 18, in: *Dekrete der ökumenischen Konzilien*, Bd. 3, Giuseppe Alberigo (hrsg.), Paderborn, 2002, p. 750.

²² Plg.: Herbert Vorgrimler, *Naujasis teologijos žodynas*, Kaunas, 2003, p. 407.

(1990 m.), atvėręs galimybę pasauliečiams studijuoti teologiją. Nuo to laiko Katalikų teologijos fakultete parengta apie tūkstantis pasauliečių teologų. Teologo specialybės naujumas iš pradžių pritraukė nemažai studentų, tačiau naujos specialybės pritaikymo spragos ir nekonkretumas pastaraisiais metais labai praretino teologiją studijuojančių studentų gretas. Teologo specialybę įgiję pasauliečiai teologiją labiau supranta kaip tikėjimo definicijų perdavimo mokslą, o ne kaip gyvenimo su tikėjimu interpretaciją. Tad nenuostabu, jog tarp teologų netrūksta praeities aprašinėtojų, bet labai pasigendama dabarties aiškintojų. Pastaraisiais metais paaiškėjo, kad teologo specialybę įgijęs pasaulietis iš tikrųjų neįgyja jokios specialybės, jeigu neturi papildomos specializacijos (pvz., pedagogikos). Gražūs lūkesčiai, kad teologas pasaulietis gaus darbą bažnytinėje struktūroje, dažniausiai lieka kaip neišsipildžiusios svajonės, nes Bažnyčios kaip darbdavio galimybės yra labai ribotos. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, jog Bažnyčios įsteigtose sielovados struktūrose bei kitose katalikų organizacijose dirba daugiausia jauni žmonės, o tai reiškia, kad didesnė „kadru kaita“ greitu laiku nenumatoma. Patirtis rodo, jog sielovados darbuotojų veiklos apimtys yra neadekvačios jų fiziniams, o kartais net ir psichiniams galimybėms; tai gali vesti link žmonių išteklių išsekimo.

Apžvelgus šių trijų profesinių grupių padėtį, norėtusi klausti abiturientus, kas iš jų šiandien norėtų tapti tikybos mokytojais, katechetais arba pasirinkti teologijos studijas? Tikiu, jog tokių idealistų tikrai atsirastų, bet ar viską čia nulemia tik idealizmas?

Sakramentinės Bažnyčios struktūros gelbėjimas. Daugelyje Vakarų Europos šalių, kur yra didelis pašaukimų į kunigus stygius, pasauliečiai labai aktyviai ir profesionaliai dalyvauja hierarchiniame apaštalavime, dvasininkams palikdami tik tas pareigas, kurios būtinai reikalingos Šventimų. Atsižvelgiant į tai *de facto*, formuojasi situacija, sukurianti ekstraordinarinę Bažnyčios struktūrą, bent jau išoriškai kiek panašią į protestantišką bendruomenės modelį. Nors Bažnyčia akcentuoja pasauliečių dalyvavimo hierarchiniame apaštalavime laikiną ir pavaduojamąjį pobūdį, tačiau faktiškai ši situacija tampa nuolatinė ir vis pastovesnė. Nėra aišku, ar vis didesnis pasauliečių įtraukimas į hierarchinio apaštalavimo sritis yra laimėjimas, ar sakramentinės Bažnyčios struktūros išbalansavimas.

Būdama ištikima savo prigimčiai, Bažnyčia akcentuoja, kad sakramentinė kunigyستė yra visiškai nepakeičiama, nes „jei bendruomenėje nebūtų

kunigo, jai trūktų Kristaus, Galvos ir Ganytojo, tarnybos ir sakramentinės funkcijos, kurios yra esminiai bažnytinės bendruomenės gyvenimo elementai²³. Bažnyčios praktika rodo, kad, skiriant asmenį į nuolatinės bažnytinės pareigas, reikalingi šventimai. Visuotinis Tridento Bažnyčios Susirinkimas (1545–1563) ragino verčiau suteikti žemesnius šventimus (net diakonatą!) vedusiems vyrams, nei leisti liturgijoje veikti pasauliečiams, neturintiems jokių šventimų²⁴. Tiesa, Bažnyčia ieško savo sakramentinėje vadovavimo struktūroje dar nepanaudotų galimybių ir ketina siūlyti jas įgyvendinti. Viena iš tokių galimybių – nuolatinio diakonato svarbos išskėlimas. Vatikano II Susirinkimas davė pradžią gražinti diakonatą kaip tikrą ir nuolatinį hierarchijos laipsnį. Diakonais gali tapti brandesnio amžiaus vyrai, net gyvenantys santuokoje²⁵. Susirinkimas leido kiekvienos šalies vyskupams savarankiškai išspręsti nuolatinio diakonato klausimą, tačiau pastaraisiais dešimtmečiais subrendo nuomonė, kad diakonatas kaip nuolatinis hierarchinis laipsnis turi būti akivaizdžiai matomas kiekvienoje dalinėje Bažnyčioje, o ne tik ten, kur vyskupai to pageidauja. Diakonato svarba kyla ne dėl kunigų stygiaus, bet dėl pačios sakramentinės tarnystės svarbos bei vidinio jos patrauklumo. Tokį pageidavimą išreiškė ir popiežius Jonas Paulius II, kalbėdamas Lietuvos vyskupams *Ad limina* vizito metu 1999 m. rugsėjo 17 d. Romoje: „Nepamirština, jog šalia kunigiškų pašaukimų dideles galimybes atveria *nuolatinis diakonatas*. Susirinkimas leido iš naujo surasti šią tarnystę ir ją reikia ugdyti ne kaip šalutinę ar kokį nors pakaitalą, leidžiantį užkamšyti kunigų trūkumo spragas, bet dėl šios tarnystės vidinės vertės Dievo tautos tarnystėje“²⁶. Paskatinta popiežiaus žodžių Lietuvos Vyskupų Konferencija 2003 m. oficialiai pareiškė įsteigianti nuolatinį diakonatą. Tačiau šioje srityje dar mažai pasistūmėta į priekį. Diakonai, būdami hierarchinio apaštalavimo atstovai, galėtų atlikti savo tarnystę, išvaduodami pasauliečius nuo svetimų jų pašaukimui pareigų, tačiau atrodo, jog diakonatas Lietuvoje buvo

²³ Šventojo Sosto instrukcija „Kai kuriais tikinčiųjų pasauliečių bendradarbiavimo kunigų tarnyboje klausimais“, *Bažnyčios žinios*, Nr. 19, 1998, (12–22), p. 14.

²⁴ Plg.: Sessio XXIII, Can. 17, in: *Dekrete der ökumenischen Konzilien*, Bd. 3, Giuseppe Alberigo (hrsg.), Paderborn, 2002, p. 750.

²⁵ Plg.: LG 29.

²⁶ Popiežiaus Jono Pauliaus II kalba Lietuvos vyskupams *Ad limina* vizito metu, Nr. 6, *Bažnyčios žinios*, 1999, Nr. 18.

įsteigtas formaliai, ne dėl to, kad Bažnyčia jo ilgėtusi, bet tik todėl, kad to norėjo Dievo tarnas popiežius Jonas Paulius II. Galbūt toks žingsnis buvo žengtas net ne dėl vidinio Bažnyčios įsitikinimo diakono tarnystės reikalingumu, bet vien tik iš pagarbos popiežiui.

Čia išdėstyti pasvarstymai gali sudaryti įspūdį, kad tarp dvasininkų bei pasauliečių trūksta sutarimo, tačiau iš tiesų taip nėra: vyksta labai intensyvios abiejų šių grupių tapatybės paieškos. Šiandienos pasaulyje reikia rūpintis ne tik dvasininkijos tapatumu, bet ir pasauliečius saugoti, kad neprarastų esminių savo luomo bruožų. Mėginimas taisyti dėl kunigų stygiaus bei nuolatinė diakonų nebuvimo atsiradusias tarnystės spragas, pasitelkiant į pagalbą pasauliečius, neatlikus išsamesnės šio reiškimo analizės Visuotinės Bažnyčios kontekste, gali vesti link hierarchinių ir pasaulietinių tarnysčių niveliavimo. Guodžia tai, kad Bažnyčioje egzistuoja tarnavimo įvairovė ir misijos vienovė. Nors yra skirtingų tarnysčių, bet pasiuntinybė viena – savitu būdu dalyvauti vienoje Kristaus kunigystėje²⁷. Negalime visiškai atsisakyti minties, jog galbūt per „laikiną“ ir „pavaduojamąją“ pasauliečių įsitraukimą į hierarchinį apaštalavimą Viešpats nori Bažnyčiai pasakyti kažką nauja, ko ji iki šiol nebuvo supratusi?

Santrumpos

AA – Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo – *Apostolicam actuositatem*.

AAS – Acta Apostolica Sedis.

CIC, 1917 – Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, Friburgi Brisgoviae, MCMXX.

CIC, 1983 – Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, Libreria editrice Vaticana, MDCCCCXXXIII.

LG – Dogminė konstitucija apie Bažnyčią – *Lumen gentium*.

LITERATŪRA

Berger Rupert, *Mały słownik liturgiczny*, Poznań, 1990.

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, Libreria editrice Vaticana, MDCCCCXXXIII.

²⁷ Plg.: AA, 2; LG, 10.

Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, Friburgi Brisgoviae, MCMXX.

Dekrete der ökumenischen Konzilien, Bd. 3, Giuseppe Alberigo (hrsg.), Paderborn, 2002.

Jonas Paulius II, Kalba simpoziume „Tikinčiųjų pasauliečių bendradarbiavimas kunigų tarnyboje“ (1994 04 22), *L'Osservatore Romano*, 1994 04 23.

Jonas Paulius II, Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici* (1988 m. gruodžio 30 d.), in: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html.

Paul PP.VI, Litterae apostolicae Motu proprio datae *Ministeria quaedam*, in: AAS 64, 1972.

Popiežiaus Jono Pauliaus II kalba Lietuvos vyskupams *Ad limina* vizito metu, Nr. 6, *Bažnyčios žinios*, 1999, Nr. 18.

Rahner Karl, „Über das Laienapostolat“, in: Karl Rahner, *Schriften zur Theologie*, Bd. II, Einsiedeln–Zürich–Köln, 1961.

Šventojo Sosto instrukcija „Kai kuriais tikinčiųjų pasauliečių bendradarbiavimo kunigų tarnyboje klausimais“, *Bažnyčios žinios*, Nr. 19, 1998.

Šventojo Sosto ir Lietuvos Respublikos sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje, in: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/AS-LR-sutartis-svietimas.html.

Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Konstitucijos, deklaracijos, dekretai, Vilnius, 2001.

Vorgrimler Herbert, *Naujasis teologijos žodynas*, Kaunas, 2003.

LITHUANIA'S EXAMPLE ON THE CLASH BETWEEN LAY AND HIERARCHICAL SERVICES

Algirdas Jurevičius

Summary

The article discusses and presents the relations of the lay and religious in Lithuania's Catholic Church. Although proselytizing by lay persons and the clergy have one goal, each of them tries to reach it according to the nature of his service. The author is willing to designate clearly the occurring clashes and arising difficulties in the cooperation of laypersons and the clergy. Lay persons active in the field of hierarchical proselytizing: teachers of religion, catechists, and theologians are discussed the most. After explaining the essential boundaries between laypersons and the clergy there is an effort to find the correct path for their cooperation. The

sacramental structure of the Church is essential for the activities of the Church regardless of how active laypersons are. The introduction of a permanent diaconate in Lithuania is analyzed as assistance to both laypersons and the clergy to carry out their duties more appropriately. The intensive search for ways of cooperation between lay persons and the clergy leads toward a variety of renewed services and an understanding of the unity of the mission of the Church: although there are different services, but the mission is one – to participate in Christ's one priesthood in a unique way.